Nr 4

Jordbruksutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1972: 7 angående ytterligare anslag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin jämte motioner.

Propositionen

Kungl. Maj:t har i propositionen 1972: 7 under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 21 januari 1972 föreslagit riksdagen att till Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 200 milj. kr.

Enligt propositionen avses ifrågavarande medel stå till förfogande för tillfälligt höjda bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 1475 av herrar Eriksson i Ulfsbyn (c) och Andersson i Billingsfors (s) vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:t proposition 1972:7 beslutar, att som sin mening uttala att medel ställs till förfogande för bidrag till planerade vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin i Dalsland i enlighet med vad som har anförts i motionen,

dels motionen 1972: 1476 av herrar Hermansson m. fl. (vpk) vari hemställts att riksdagen i skrivelse till regeringen begär skyndsam plan för och igångsättning av utbyggnad av statliga och kommunala miljövårdsarbeten samt att riksdagen avslår Kungl. Maj:ts proposition 1972: 7,

dels motionen 1972: 1477 av herr Hovhammar m. fl. (m, c, fp) vari hemställts att riksdagen vid behandling av propositionen 1972: 7 måtte besluta att till Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 350 000 000 kr.,

dels motionen 1972: 1478 av herr Åsling (c) vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition 1972: 7 beslutar att till Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 100 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 300 000 000 kr.,

dels motionen 1972: 1479 av herrar Sellgren (fp) och Larsson i Umeå

(fp) vari hemställts att riksdagen till Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisar ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 100 milj. kr. förhöjt reservationsanslag av 300 milj. kr.

Utskottet

I syfte att snabbt förbättra sysselsättningssituationen beslöt 1971 års höstriksdag om särskilda konjunkturstimulerande åtgärder inom bl. a. miljövårdsområdet. Statsbidragen till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin höjdes till högst 75 % under tiden den 1 november 1971 —den 30 juni 1972. Samtidigt vidtogs också åtgärder för att påskynda myndigheternas handläggning av hithörande ärenden.

Med hänsyn till att en betydande del — omkring 110 milj. kr. — av anslaget Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin var odisponerad när det förhöjda bidraget infördes ansågs någon ytterligare medelsanvisning då inte behövlig. Naturvårdsverket, som handhar bidragstilldelningen, har emellertid anmält bl. a. att antalet ansökningar om bidrag starkt ökat den senaste tiden. Hittills har 92 milj. kr. beviljats i förhöjda bidrag. Inneliggande ansökningar om sådana bidrag motsvarar ett totalt bidragsbelopp av 163 milj. kr., vartill kommer ett bidragsbehov för de ytterligare ansökningar om förhöjt bidrag som kan väntas.

I den nu föreliggande propositionen framhåller chefen för jordbruksdepartementet att det är nödvändigt att ytterligare medel anvisas för ifrågavarande bidrag. För innevarande budgetår bör, anför departementschefen, 200 milj. kr. anvisas på tilläggsstat till bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin. Härigenom kommer för den tid under vilken förhöjda bidrag kan utgå 310 milj. kr. att stå till förfogande. Bidragsgivningen bör inriktas på de objekt som snabbast ger sysselsättningseffekt.

I motionen 1972: 1476 yrkas att riksdagen dels avslår propositionen 1972: 7, dels hos Kungl. Maj:t begär en plan för och igångsättning av statliga och kommunala miljövårdsarbeten. Utskottet anser sig inte böra biträda detta avslagsyrkande. Vid sådant förhållande finner utskottet inte heller motionsyrkandet i återstående del böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionen 1972: 1475 hemställs att riksdagen skulle särskilt uttala sig för bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder i fråga om industrin i Dalsland. Utskottet vill inte bestrida att de i motionen påtalade förhållandena inom arbetsmarknaden i och för sig kan motivera bidrag från förevarande anslag. Ansökningar härom torde emellertid böra prövas i samma ordning som gäller för ansökningar från andra håll. Utskottet finner därför att motionen inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionerna 1972: 1477, 1972: 1478 och 1972: 1479 slutligen hemställs att det av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsbeloppet, 200 milj. kr., höjs till resp. 350, 300 och 300 milj. kr. Det förefaller inte osannolikt att i propositionen upptaget belopp ej kommer att vara till fyllest men utskottet finner sig inte ha tillräckligt underlag för att kunna biträda motionsyrkandena. Om det — till fullföljande av förenämnda beslut av 1971 års riksdag — skulle visa sig erforderligt med ytterligare medelsanvisning för att tillgodose behov som prövas angelägna, bl. a. från arbetsmarknadssynpunkt, förutsätter utskottet att Kungl. Maj:t för riksdagen framlägger förslag härom på tilläggsstat för innevarande budgetår.

Utskottet finner mot bakgrund av det anförda inte anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet får således hemställa

att riksdagen

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1972: 7 och med avslag på motionen 1972: 1476 och, såvitt nu är i fråga, motionerna 1972: 1477, 1972: 1478 och 1972: 1479 till *Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 200 000 000 kr.,
2. lämnar motionen 1972: 1475 utan åtgärd,
3. i anledning av motionerna 1972: 1477, 1972: 1478 och 1972: 1479, samtliga motioner såvitt i övrigt är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande eventuell ytterligare medelsanvisning för ifrågavarande ändamål.

Stockholm den 23 februari 1972

På jordbruksutskottets vägnar

NILS G. HANSSON

Närvarande: herrar Hansson i Skegrie (c), Mossberger (s), Persson i Skänninge (s), Antby (fp), Hedin (m), Hedström (s), Magnusson i Grebbestad (s), Larsson i Borrby (c), fru Lindberg (s), herrar Takman (vpk), Andersson i Storfors (s), fru Olsson i Helsingborg (c)*, fru Theorin (s), herrar Leuchovius (m) och Strömberg (fp).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

av herr Takman (vpk) som anser att utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 2 som börjar med "I motionen 1972: 1476" och utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

Kartong: Sid. 3, rad 17 uppifrån står: 1476. Rättat till: 1476 och, såvitt nu är i fråga, motionerna 1972:1477, 1972:1478 och 1972:1479. Sid. 3, rad 23 uppifrån står: 1479. Rättat till: 1479, samtliga motioner såvitt i övrigt är i fråga,

"I motionen 1972: 1476 — — — (lika med utskottet) — — — kommunala miljövårdsarbeten.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att regeringens förslag om 200 milj. kr. som ytterligare bidrag till industrins miljövårdsåtgärder ligger i linje med den politik gentemot det privata näringslivet som regeringen har drivit under senare år. Grundlinjen i denna politik har varit att direkt statligt stöd lämnats till i främsta rummet de större företagens verksamhet. Staten har fungerat som kreditgivare till och samarbetspart med storfinansen och i allt fler fall ställt upp som garant för företagens profiter samt aktivt understött den folkomflyttning som storfinansen dikterat.

Många industrier har kunnat öka sina profiter genom att underlåta att vidta nödvändiga förebyggande åtgärder mot miljöförstöring. Innebörden av regeringens förslag är att industrierna nu skall kunna öka sina profiter även därigenom att de erhåller statsbidrag för att vidta åtgärder mot sin miljöskadliga verksamhet. Genom dessa bidrag undgår de i stor utsträckning att bekosta åtgärder som måste anses vara nödvändiga förutsättningar för den verksamhet de bedriver.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att den som bedriver industriell verksamhet som medför skador på den omgivande miljön är skyldig att svara för vad det kostar att eliminera skadorna och riskerna för skador. Undantag från denna princip bör medges endast när det gäller sådana mindre företag, som saknar ekonomiska möjligheter att genomföra nödvändiga miljöskyddsåtgärder. De bör då kunna få bidrag ur redan anvisat anslag.

Redan en flyktig genomgång av naturvårdsverkets handlingar visar att det i allmänhet inte är sistnämnda typ av företag som hittills fått huvudparten av bidragssumman. Tvärtom är det tydligt att storfinansen har hållit sig väl framme och att många av de statsunderstödda miljövårdsåtgärderna legat färdigprojekterade och mycket snart skulle ha blivit genomförda, även om de inte uppmuntrats med generösa statsbidrag. Grängesbergskoncernen har fått mer än 14 milj. kr., Boliden mellan 8 och 9 milj. kr., SCA och Stora Kopparberg nära 8 milj. kr. vartdera, Sandvikens järnverk 5 milj. kr. osv. Utskottet ansluter sig till motionärernas uppfattning att en sådan inkomstfördelning till storfinansens förmån inte bör förekomma. Som det nu är tvingas i sista hand folket att betala både kapitalets miljöförstöring och åtgärderna för att minska eller eliminera denna miljöförstöring. I vissa fall skulle det möjligen kunna vara motiverat med statliga lån till industrier som vidtar nödvändiga vatten- och luftvårdande åtgärder. Men i första hand krävs en skärpning av miljöskyddslagstiftningen och en effektivare tillsyn av att bestämmelserna följs.

Den centrala motiveringen för propositionen är det dåliga sysselsättningsläget. Som motionärerna framhållit är det nödvändigt med åtgär-

der mot den arbetslöshet som den kapitalistiska ekonomin har påtvingat folket. Det är också nödvändigt att vidta radikala åtgärder för att skydda miljön och restaurera den miljö som förstörts och förstörs. Skärpta åtgärder mot industrins miljöförstöring bör, som i det föregående påpekats, vidtas utan kostnader för staten, utom i fråga om sådana mindre industrier där de ekonomiska förutsättningarna för en självsanering saknas. Åtgärder mot arbetslösheten kan i stället kombineras med miljövårdsåtgärder, som måste vidtas på det statliga och kommunala planet. Med en politik av detta slag skulle samhällsnyttiga arbeten skapas och miljön förbättras.

Utskottet hemställer i överensstämmelse med det anförda

att riksdagen med bifall till motionen 1972: 1476 *dels* avslår Kungl. Maj:ts proposition 1972: 7 samt motionerna 1972: 1475, 1972: 1477, 1972: 1478 och 1972: 1479, *dels* i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en skyndsam plan för och igångsättning av utbyggnad av statliga och kommunala miljövårdsarbeten."

MARCUS BOKTR. STHLM 1972 720056